

Suomen kielen asema Itä-Karjalassa

— On varmaa, että karjalaiset ovat ennenkin toivoneet omakielistä luettavaa. Siitä on dokumentaalisenä todistuksena toisaalla lehdesämme julkaistu Riigo-papin Matteuksen evankeliumi v:lta 1820.

— Vuonna 1906 karjalaiset kylänmiehet ja Suomessa asuvat karjalaiset kaupamiehet perustivat omilla yksityisillä varoillaan Vunaan useita omakielisiä kiertokouluja, kirjastoja ja lukutupia. Kulovalkean tavalla leimahti karjalaisten lukuhalu. Venäläiset olivat kuitenkin toista mieltä. Tsaarinvallalta sulki poliisivoimiensa avulla kaikki karjalaisten itsensä perustamat opinahjut. Lisäksi vangittiin kansallismieliset valistajat Vasili Dorofejff — V a a r a, puuseppä Remsujeff — R e m s u, Anton R a d i o n o f f ja Vasili Jeremejeff — R ä i h ä, joka v.m. kuoli karkoituspaiikkaansa Siperiaan.

— Tämän jälkeen Karjalaan ruvettiin suurella kiireellä perustamaan n.s. venäläistytämiskouluja. Lopuksi Itä-Karjalan kouluverkosto oli tiheämpi kuin itse Venäjällä. Monet tämän lehden luki-joista muistavat tuon ajan ja ne »skolat».

— Vv. 1918—1922 niillä seuduilla, missä karjalaiset kulloinkin itse olivat isäntinä, pyrittiin opetusolot järjestää suomenkielisiksi. Samoin oli laita Repolan ja Porajärven pitäjissä, jotka siirtyivät pitäjäläisten omasta tahdosta Suomen suojeluksen. Tällöin Repolassa toimi oma karjalainen opettajaseminaari, jota johti oma mies — Vasili Keynäs.

— Myös Vladimir Iljitš Lenin huomioi karjalaisten toivomukset tässä suhteessa. Karjalan työkansan kommuunissa, joka perustettiin 7. 6. 1920 ja joka 31. 7. 1923 muutettiin Karjalan Autonomiseksi Sos.Tasavallaksi, oli suomen kielelle annettu sille kuuluva sija. Tunnustettiin, että omaa Karjalan kirjakieltä ei ole ja lähinnä oleva kirjakieli on suomi. Venäjälle siirtyneet suomalaiset kommunistit loivatkin Eduard Gyllingin johdolla erinomaisen suomenkielisen koululaitoksen. Tätä varten koulutettiin karjalaisista ja suomalaisista suurilukuinen opettajakaaderi.

V. 1937 — Josef Issarionovitš Stalinin aikana — suomenkielinen opetus lopetettiin ja tilalle otettiin uusi professori Bubrihin muokkaama Karjalan »kirjakieli». Tällä »kielellä» on olemassa lukuisia kirjallisia muistomerkkejä.

— Talvisodan jälkeen 31. 3. 1940 Karjalan ASNT erotettiin Venäjän Neuvostotasavallasta, siihen liitettiin Suomelta vallatut Karjalan osat ja korotettiin erilliseksi neuvostotasavallaksi. Suomen kieli pääsi jälleen oikeuksiinsa tasavallan kansallisissa piireissä.

— V. 1956 — J. I. Stalinin kuoleman jälkeen — Karjalais-Suomalainen Sos.Neuvostotasavalta lakautettiin ja alennettiin Karjalan ASNT:ksi. Karjalan kannas, Viipuri ja Käkisalmi erotettiin Karjalan ASNT:sta ja liitettiin Venäjän Neuvostotasavaltaan. Karjalan ASNT:n opetuskieli muutettiin kokonaan venäjänkieliseksi.

MERKKIPÄIVÄ

— 94 vuotta täytti 6. 10. 59 Luka Kurki. Hän on kotoisin Suojärven Salonkylästä.

— 80 vuotta täytti marraskuun 23. päivänä opettaja Olga H a i m a k a i n e n Joensuussa. Hän on syntynyt 23. 11. 1879 Suistamon Haapaselässä maanviljelijän tyttärenä. V. 1903 hän valmistui kansakoulunopettajaksi Sortavalan seminaarissa. kansakoulussa; 1907—1919 Suojärven Hautavaaran kansakoulussa. Rakkaus Karjalaan ja Karjalan heimoon johdatti hänet viimeksi mainittuna vuonna opettajaksi vuosina 1919—1921 toimineeseen Repolan alkukouluseminariin. — Sen jälkeen oltuaan yhden lukuvuoden Sortavalan mlk:n Helylän kansakoulun opettajana, hän hakeutui kotipitäjänsä Suistamon Kontuvaaran kansakouluun, missä ennätti toimia 18 vuotta, lv:na 1922—1940. Loppuvuodet eläkkeelle siirtymiseensä saakka hän toimi opettajana Vilppulan Kolhon kansakoulussa.

Opettajatoimensa ohella hän otti osaa vapaisiin valistusrienteihin, toimien mm. Raja-Karjalan ja Laatokan Karjalan Marttaliiton puheenjohtajana. — Erittäin sydäntä lähellä oli hänellä nuorison kristillinen ja siveellinen kasvatustyö.

Edellä on luettelo paikkakunnista, missä opett. Haimakaisen työ on piirtänyt vakoja kasvatuksen sarkaan. Niiden henkilöiden luettelo, jotka muistelevat häntä persoonallisuutena, kasvattajana ja opettajana, kaikkensa antaneena, itsensä unohtavana työntekijänä, on laaja.

Monet, monet kunnioittavat ja kiitolliset ajatukset kantautuvat hänen luokseen merkkipäivänään.

Niiden onnittelijoiden joukkoon pyytää myös Karjalan Heimo yhtyä. (M. S.)

Repolan seminaarista v. 1919 valmistuneet ensimmäiset opettajat. Keskellä seminaarin johtaja V. Keynäs

Kenraali Aarne Sihvo

— 70 vuotta täytti Helsingissä 22. 11. 59 Suomen puolustusvoimien entinen komentaja jalkaväenkenraali Aarne Sihvo. Hän on karjalaisen heimon nykypolven korkeimman sotilasarvon omaava mies. Vapaussodan aikana Aarne Sihvo saavutti tarunomaisen maineen. Suomen ja koko Karjalan vapaus olivat hänen johtotähtinään. Seuramme johto lähetti hänelle kunnioittavimmat onnitelunsa. Karjalaiset järjestivät hänelle kansalaisjuhlan upseerikasinolla. Hänen kunniaakseen lyötettiin onnistunut mitali ja valmistettiin muistolaatta.

*

Aarne Sihvon syntymäpäivä on Virolahti, mutta hän joutui viettämään suurimman osan lapsuudestaan Muolaan Lehtokylässä. Tultuaan ylioppilaaksi Käkisalmen yhteiskoulusta v. 1910 hän opiskeli luonnontieteitä ja lääketiedettä, mutta joutui jo opiskeluaikanaan aktivistiliikkeen lumoihin ja ryhtyi lehtisten levittäjäksi kotimaakunnassaan. Jääkäriliikkeen syntyminen tempasi hänet heti mukaansa, niin että hän ensimmäisten joukossa lähti v. 1915 Saksaan saamaan sotilaskoulutusta. Sieltä hän suoritti kotimaahan useita matkoja värväjänä ja muissa erikoistehtävissä, kunnes joutui venäläisen poliisin käsiin ja ennen pitkää Spalernajan kolkkoihin suojiin. Venäjän vallankumouksen puhkeaminen vapautti Aarne Sihvon muiden joukossa vankilasta, jolloin hän sai komennuksen Tukholmaan. Jo ennen vapaussodan alkamista syksyllä 1917 hänestä tuli Pokelan koulutuskompanian päällikkö Vimpelissä. Vapaussodassa hän kunnostautui Vuoksen rintaman päällikkönä ja toimi sen jälkeen itäarmeijan oikeanpuoleisen siiven »ryhmä Sihvon» päällikkönä sekä otti osaa mm. Viipurin valloitusoperaatioihin.

Sodan jälkeen hänet ylennettiin everstiksi ja määrättiin Karjalan divisioonan, 3. divisioonan komentajaksi. Myöhemmin hän oli sotaministeriön palveluksessa, v. 1919 Aunuksen retkikunnan johtajana, vv. 1919—20 kansanedustajana ja soti-

lasasiainvaliokunnan puheenjohtajana. V. 1921 hänet nimitettiin Hyökkäysvaunurykmentin komentajaksi ja v. 1924 sotakorkeakoulun johtajaksi. Seuraavana vuonna hänet ylennettiin kenraalimajuriksi ja määrättiin v. 1926 väliaikaiseksi ja armeijan vakinaiselle kannalle asettamisen yhteydessä v. 1928 vakinaiseksi sotaväen päälliköksi, jossa toimessa oli vuoteen 1933, jolloin hänet v. 1930 kenraaliluutnantiksi ylennettynä nimettiin puolustusministeriöön yleistarkastajaksi. Syksystä 1938 hän vakinaisen virkansa ohella hoiti sisäasiainministeriössä väestönsuojelupäällikön tehtäviä, kunnes sai nimityksen valtakunnan väestönsuojelupäällikön vastuunalaiselle paikalle, minkä tärkeän toimen hoiti sodan aikana erittäin taitavasti. Vuosina 1941—44 hän toimi päämajan ilmatorjuntapäällikkönä. Puolustusvoimien komentajaksi hän sai nimityksen v. 1946 ja samana vuonna hänet ylennettiin jalkaväenkenraaliksi. Kenraali Sihvo osallistui Pariisin rauhanneuvotteluihin valtuuskuntamme jäsenenä. Hän on ollut puheenjohtajana väestönsuojelulakia valmistelleessa komiteassa ja valtion evakuointikeskustoimikunnassa. Sotilaskoulutustaan hän on vahvistanut Sveitsissä, Ranskassa, Puolassa ja Italiassa. Myös on mainittava hänen suorittamansa maat. ja metsätieteen kandidaattitutkinto v. 1936. Kenraali Sihvo on ollut Upseeriliiton puheenjohtajana 1925—27, puolustusneuvoston jäsenenä 1926—33 ja valtion kiväärিতেhtaan johtokunnan puheenjohtajana vv. 1933—46.

Kenraali Sihvo on harrastanut vilkkaasti ja ansiokkaasti julkaisutoimintaa ja kirjoittanut jo v. 1918 jääkäriaikaan liittyvät Seitsemäskolmatta ja Kolmasti komennettuna, v. 1919 Valkoinen armeija Antrean rintamalla, v. 1922 Sveitsin sotalaitos, samana vuonna Sotalaitosta koskevat lait sekä kirjasten Taisteluvaunut, v. 1923 Kevyt taisteluvaunu jalkaväen aseena ja v. 1928 Valmistautumisesta sotakorkeakouluun. Suomen Sotilasaikakauslehtien päätoimittajana hän oli 1926—27 ja Suomen Vapaussota lehden 1940—44. Ansaittua huomiota herättivät joitakin aikoja sitten hänen julkaisemansa muistelmat.

Erotessaan täysin palvelleena armeijasta kenraali Sihvolle oli esitetty kysymys, mikä olisi vastedes hänen korkein toiveensa. Vastaus oli: »Keskittän sydämeni toiveet, kaipuun ja unelmani hartaaseen rukoukseen:

Suojaa Suomea Jumala,
Kaitse Karjalan väkeä!»

— 60 vuotta täytti 13. 11. 59 Anna Veinola o.s. Ryymän Hämeenlinnassa. Hän on syntynyt Suistamolla. Vuonna 1938 kuoli hänen puolisonsa ja hän jäi yksin kasvattamaan seitsemää poikaansa ja kahta tyttärtään.

— 60 vuotta täytti 10. 11. 59 Varkauden kirkon vahtimestari Mikko Metsäkallio.

— 60 vuotta täytti 4. 10. 59 Oulussa piiripäällikkö Juho Allinen. Hän on ollut vuodesta 1950 lähtien Oulun ort. seurakunnan neuvoston ja virkatalolautakunnan jäsen.

Seuramme työssä suuresti ansioitunut varatuomari
E. A. Aaltio

— 70 vuotta täytti 8. 10. 59 varatuomari Eino Abram Aaltio Helsingissä. Hän on syntynyt Keuruulla, tullut ylioppilaaksi 1909, suorittanut oikeustutkinnon 1914 ja saanut varatuomarin arvon 1919. Lammin ja Kosken nimismieheksi hän tuli 1914, Jyväskylän nimismieheksi 1916 ja siirtyi samanlaiseen virkaan Keuruulle 1917. V. 1920 hän oli Karjalan väliaikaisen hallituksen lakimiehenä ja sihteerinä. V. 1921 hän tuli asianajajaksi Pellinen & Niemelän lakiasiaintoiimistoon Helsingissä. V. 1923 alusta hän toimi Tampereella Murros & Sohlbergin asianajotoimiston osakkaana. Helsingin lastensuojeluvuorokunta ja lastensuojelulautakunnan lasten huoltotarkastajaksi hän tuli v. 1925 ja lastenvalvojaksi 1927. Suomalaisuuden Liiton pääsihteeriksi hän siirtyi 1929. Suomen konsulina hän toimi Duluthissa 1930—39. V. 1940 hän oli Otto Kaukovaaran asianajotoimistossa Helsingissä ja v. 1942 hän perusti oman asianajotoimiston. ASO:n esittelijänä hän oli 1952—56.

— 50 vuotta täytti 15. 11. 59 kansakoulunopettaja Jaakko Louhimo Sippolassa. Hän on syntynyt Salmassa, kävi keskikoulun ja v. 1934 Rauman Seminaarin sekä liikuntaneuvojakurssin v. 1948. Toimittuaan vuodesta 1934 lähtien opettajana Salmin Uuksun, Suojärven Kaipaan, Rovaniemen Saarenkylän, Suojärven Suvilahden ja Mietoisten Pyheen kansakouluissa hän on palvellut vuodesta 1945 Sippolan Myllykosken koulua. Suojeluskuntaan Louhimo kuului vuodet 1925—44, oli talvisodassa Tolvajärven lohkolla ja jatkosodassa Pion.P. 36:ssa ja 25:ssä sekä haavoittui Karjalan Maaselässä. Hän on sotilasarvoltaan luutnantti

— 50 vuotta täytti 16. 10. 59 Ilomantsissa kauppias Pauli Koivunen. Hän on ollut Ilomantsin ort. seurakunnan luottamustoimissa.

Pastori Y. Kohonen (oik.) saa Ville Mattisen haarikan

Yrjö Kohonen, tämän vuoden kyykkämestari, pastori, kirjailija, levikkipäällikkö jne. Jo muutamista titteleistä näkyy, että kyseessä on tosi toiminnan mies. Kyykkäkentälle hän ilmestyi muutama vuosi sitten vaatimattomana, valokuvaili, tarttui kynään, kirjoitteli, selosteli ja kehoitteli. Hän ilmeisesti, kuten me muutkin vanhat ja uudet pelaajat, piti muinaisesta kansallispelistämme ja piti sitä nykyiselle teknilliselle, kiireiselle ja repivälle aikakaudellemme sopivana. Vain sivussa, silloin tällöin, hän iski yhdessä kanssamme. Erään lehtiartikkelin kuva juorusi siitä, että hänellä on jossakin kesämailla oma »privaatti» kyykkäkenttä. Tänä vuonna hän ei päässyt karsinnoissa A-sarjaan (+sarjaan), vaan jäi kärkimiehenä B-sarjaan. Mestaruuskisoissa hän yllätti täysin. Hän — vaikka iskikin kaksi ensimmäistä aloitussauvaa yli — iski molempien sarjojen parhaan tuloksen + 6. Löi kaikki 10 paria kyykkiä ulos 14 sauvalla. Iski suoraan vanhalla klassillisella tyyllillä ilman räpäyttämistä tai »haravoimista».

Päätoimenaan Y. Kohonen hoitelee »Kotimaa»-lehden levikkipäällikön tointa. »Vapaa-aikanaan» julistaa Jumalan sanaa ja kirjoittaa Sortavalan historiaa. Ellei odottamattomia esteitä tule, ilmestyy se ensi syksynä nimellä »Sortavala — Laatokan-Karjalan Keskus». Täksi syksyksi häneltä ilmestyi nuorisoromaani »Erätoverit» (Otava).

Y. Kohonen on impilahtelaisten kotiseututoiminnan keskeisimpiä hahmoja.

Hän täyttää 50 vuotta Helsingissä 28. 1. 1960.

HYVÄÄ JOULUA

toivottaa

Karjalan Sivistysseuran Johtokunta

— 50 vuotta täytti 5. 11. 59 Kosti Salpakari Outokummussa. Hän on syntynyt Impilahdella ja valmistunut kansakoulunopettajaksi v. 1931. Opettajana hän on toiminut kotipitäjässään ja sotien jälkeen siirtyi Outokumpuun. Opettajatoimensa ohessa hän on joutunut lukuisiin kunnallisiin ja järjestöllisiin luottamustehtäviin. Jo Impilahdella hän kuului kunnanvaltuustoon, johon on kuulunut Kuusjärvelläkin nyt toista istuntokautta. Lisäksi hän on kuulunut ja kuuluu lukuisiin lautakuntiin. Hän on ollut mm. nuoris- ja raittiuslautakunnissa, toimien lautakuntien puheenjohtajanakin. Niinkään hän kuuluu kantakirjaston johtokuntaan. Seurakunnallinen työ on ollut op. Salpakarin sydäntä lähellä. Niinpä tiistaiseura ja monet muut ortodoksisen seurakunnan työmuodot ovat saaneet hänestä voimakkaan tukijan. Hän kuuluu Taipaleen ortodoksisen seurakunnan valtuustoon ja neuvostoon ja toimii Outokummun kirkon isäntänä. Ortodoksinen kirkkomusiikki ja kuoroharrastus yleensä ovat olleet op. Salpakarin harrastuksista etualalla. Hän kuuluu mm. Kuusjärven Mieskuoroon ja on hän useitten vuosien ajan hoitanut myöskin Outokummun Työväenopiston laulukuoron johtajan ja opettajan tehtäviä. Maanpuolustustoimintaan op. Kosti Salpakari on osallistunut mm. paikallispäällikön tehtävissä Uomaalla sekä res. upseeritoimintaan Outokummussa. Hän on sotilasarvoltaan kapteeni ja hän osallistui talvisotaan Laatokan-Karjalan suunnalla ja jatkosotaan Uoma-Syskyjärven suunnalla 7. D. mukana.

»Karjalainen» 85-vuotias

Pohjois-Karjalan sanomalehdistön historiassa on vuosi 1959 sikäli historiallinen, että lokakuun 2. p:nä oli kulunut 85 vuotta siitä, kun maakunnan ensimmäinen lehti Karjalatar ilmestyi aluksi 3-palstaisena kerran viikossa, myöhemmin kaksi kertaa ja vuodesta 1894 kolme kertaa viikossa. Kun maamme itsenäisyyttä koskevat murrosvuodet tulivat, päätettiin vuoden 1917 lopulla silloisen kustantajan Joensuun Kirjapaino Oy:n johdon toimesta lehden nimi muuttaa Karjalaiseksi, jolla nimellä se aloitti ilmestymisensä vuoden 1918 alusta. Lehden levikki on nykyisin yli 33.000 kappaletta.

Sanomalehden tarvitseman uudenaikaisen koneiston lisäksi on juhliivalla kirjapainolla ajanmukainen kirjapaino, sitomo ja paperikauppa, jotka kaikki toimituksen ja konttorin ohella on sijoitettu vuonna 1954 laajennettuun toimitaloon. Tämän lisäksi kirjapainolla on kuusi maaseututoimistoa, nimittäin Ilomantsissa, Juuassa, Kiteellä, Liekassa, Nurmeksessa ja Outokummussa.

Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy:n hallituksen puheenjohtajana on tällä hetkellä kaupunkineuvos Aulis V. A. K ö n ö n e n, toimitusjohtajana talousneuvos Kosti A a l t o n e n ja Karjalaisen päätoimittajana Veikko P e k k a r i n e n.

Karjalan Nuoret — 40 vuotta

Sodan jälkeen Helsingissä toimintaansa jatkanut viipurilainen nuorisoseura »Karjalan Nuoret» viettää tänään 40-vuotisen toimintansa juhlaa. Karjalan Nuoret on niitä harvoja kaupunkinuo-

risoseuroja, jotka ovat jatkaneet toimintaansa, vieläpä sangen monipuolisena. Seuran toiminnan vahvimpia puolia on aina ollut sekä kansantanssien että näytelmien esittäminen ja sen joukkueet ovat voittaneet ensi sijoja sekä oman nuorisoseurajärjestön että muittenkin järjestöjen kilpailuissa, ovatpa seuran tanhuajat esiintyneet maan rajojen ulkopuolellakin. Paitsi edellä mainittuja toimintamuotoja, toimii seurassa tällä hetkellä useita muitakin kerhoja, kuten opinto-, merkki-, retkeily- ja ompelukerhot.

Lukematon on se jäsenjoukko, joka 40 vuoden kuluessa on kuulunut Karjalan Nuoriin, ja seuran toimissa on paljon ansioituneita. Näistä uskollisimpia lienee Esa R o i s k o, joka on tehnyt täyden työpäivän Karjalan Nuorten toiminnan monilla saroilla.

Karjalan Nuoret viettivät 31. 11. vuosijuhlaa.

Irinja Reijonen maist. L. Simonsuuren haastateltavana. Oikealla Ilja Kotikallio (Sinda)

Itkuvirsientaitajan viimeinen matka

Lapuan kunnansairaалassa kuoli 12. 8. -59 jo tunnetuksi tullut kauniin karjalaisen kansanperinteen, itkuvirsien harvoista taitajista Irinja Reijonen.

Irinja Reijonen oli syntynyt Impilahden Syskyjärvellä v. 1871 ja oli siis kuollessaan 88-vuotias.

Tämän herkän karjalaisen maallinen maja siunattiin Lapuan siunauskappelissa 20. 8. 59 runsaan karjalaisen heimonosan saattamana.

Ortodoksisen sielunmessun suoritti Vaasan ortodoksisen seurakunnan kirkkoherra Vladimir Talsta. Siunauspuheessaan hän erikoisesti korosti Irinjan kristillistä herkkää mieltä ja äidinrakkautta.

Vainaja sai leposijansa Lapuan hautausmaan uudessa osassa. Hautausmaailaisuudessa veisattiin useita ortodoksisia virsiä. Hautakumpu peittyi Karjalan väreän somistetuista seppeleistä. Omaisten laskettua seppeleensä, laskivat Lapuan Tiis-